

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»

Економічний факультет
Кафедра економіки та фінансів

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
МЕТОДОЛОГІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА АКАДЕМІЧНА
ДОБРОЧЕСНІСТЬ

ДЛЯ СТУДЕНТІВ

ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ:	ПСИХОЛОГІЯ
РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ:	ДРУГОГО (МАГІСТЕРСЬКОГО)
НА ЗДОБУТТЯ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ:	МАГІСТР
ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ:	053 Психологія
ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ:	05 Соціальні та поведінкові науки

Програма навчальної дисципліни «Методологія наукових досліджень та академічна добросесність» для студентів освітнього ступеня магістр галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки, за спеціальністю 053 Психологія. 2020. 11 с.

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО: ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука»

Розробник програми: Борейко В. І., д.е.н., професор

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри економіки та фінансів

Протокол № 1 від 27.08.2020 р.

Завідувач кафедри економіки та фінансів проф. Борейко В. І.

Схвалено навчально-методичною комісією економічного факультету

Протокол від № 1 від 27.08.2020 р.

Голова к. е.н., Демедюк С. М.

ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни «Методологія наукових досліджень та академічна доброчесність» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Психологія» підготовки магістрів галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 053 Психологія.

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Методологія наукових досліджень та академічна доброчесність» є теоретичні основи та практичні підходи до проведення наукових досліджень студентами.

Міждисциплінарні зв'язки. Навчальна дисципліна «Методологія наукових досліджень та академічна доброчесність» пов'язана з навчальними дисциплінами за якими здійснюється підготовка студентів за обраними спеціальностями.

Програма навчальної дисципліни складається з 2-х змістових модулів:

1. Теоретичні основи методології наукових досліджень.
2. Організація наукових досліджень.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки	<u>Нормативна</u>	
		Форма підготовки	
		Денна	Заочна
Змістовних модулів – 2	Спеціальність 053 Психологія	Рік підготовки:	
		1-й	
Загальна кількість годин - 90	Спеціальність 053 Психологія	Семестр	
		1-й	
Тижневих годин навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента - 4	Ступінь вищої освіти: магістр	Лекції	
		20 год.	6
		Практичні заняття	
		10 год.	4
		Самостійна робота	
		60 год.	80
		Вид контролю: залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни.

Метою викладання навчальної дисципліни є формування у студентів компетенстей з методології, організації, теорії, методу і процесу, технології, методичного забезпечення науково-дослідної діяльності, починаючи зі студентської наукової роботи.

Завданнями навчальної дисципліни є:

- вивчення діалектики як системи принципів, законів і категорій;
- освоєння специфіки та типології методів наукового пізнання;
- засвоєння понять і категорій методології наукових досліджень;
- ознайомлення з організацією процесу наукового дослідження;
- застосування теоретичних та емпіричних методів дослідження;

- розроблення етапів та форм процесу наукового дослідження;
- здійснення інформаційного забезпечення процесу наукового дослідження;
- оформлення результатів наукових досліджень та впровадження їх у практику;

У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти повинні оволодіти таким компетентностями:

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК2. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК7. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

СК1. Здатність здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз актуальних проблем психологічної науки та / або практики.

СК2. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження з елементами наукової новизни та / або практичної значущості.

СК3. Здатність обирати і застосувати валідні та надійні методи наукового дослідження та/або доказові методики і техніки практичної діяльності.

СК6. Здатність ефективно взаємодіяти з колегами в моно- та мультидисциплінарних командах.

СК9. Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями.

У результаті вивчення дисципліни студентам необхідно отримати такі програмні результати навчання (здатність):

ПР1. Здійснювати пошук, опрацювання та аналіз професійно важливих знань із різних джерел із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

ПР2. Вміти організовувати та проводити психологічне дослідження із застосуванням валідних та надійних методів.

ПР3. Узагальнювати емпіричні дані та формулювати теоретичні висновки.

ПР7. Доступно і аргументовано представляти результати досліджень у писемній та усній формах, брати участь у фахових дискусіях.

ПР10. Здійснювати аналітичний пошук відповідної до сформульованої проблеми наукової інформації та оцінювати її за критеріями адекватності.

Предмет дисципліни: методологія та організація наукових досліджень.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 години, 3 кредити ЄКТС.

Підсумковий контроль знань здійснюється у вигляді заліку.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1. Теоретичні основи методології наукових досліджень.

Тема 1. Методологія наукових досліджень та академічна доброчесність.

Наука як результат і особливий вид пізнавальної діяльності людини. Академічна доброчесність. Основи методології науково-дослідної діяльності: види методології. Змістовні складові методології наукового дослідження. Зміст, структура і значення курсу для наукової підготовки магістра. Роль філософії в обґрунтуванні проблем наукового дослідження. Об'єкт, суб'єкт і предмет наукового дослідження

Тема 2. Види змістовної методології наукової творчості

Фундаментальна, або філософська, методологія. Діалектична логіка пізнання. Структурно-функціональний підхід. Загальнонаукова методологія. Метод моделювання. Конкретно-наукова (або частково-наукова) методологія

Тема 3. Закони і категорії діалектики.

Діалектика як система принципів, законів і категорій. Поняття принципів діалектики та їх роль у науковому пізнанні. Принципи діалектики. Закони діалектики. Категорії діалектики. Формальна логіка у науковому пізнанні: закони формальної та діалектичної логіки.

Тема 4. Специфіка наукового пізнання.

Сутність наукового пізнання. Відмінності наукового пізнання від звичайного художнього та інших способів пізнання дійсності. Специфіка філософсько-методологічного дослідження науки. Позитивізм-неопозитивізм-постпозитивізм як світогляд і методологія наукового пізнання.

Змістовний модуль 2. Організація наукових досліджень.

Тема 5. Зміст та структура процесу наукового дослідження.

Чуттєве і логічне пізнання та його основні форми. Проблеми істини у філософії та науці: об'єктивність і конкретність істини. Специфіка дослідження соціальної дійсності. Складові наукового апарату досліджень. Критерії творчого мислення. Стадії наукового дослідження та їх формалізація.

Тема 6. Основні етапи та форми процесу наукового дослідження.

Сутність, характер і шляхи дослідження наукової проблеми. Виявлення і нагромадження фактів дійсності – важливий етап у науковому дослідженні. Логіка виявлення фактів дійсності, їх пояснення та узагальнення. Формування та обґрунтування наукових гіпотез. Стадії наукового дослідження. Основні аспекти раціональної реалізації спланованого наукового дослідження.

Тема 7. Рівні та методи наукового дослідження.

Категоріальний апарат наукових досліджень. Загальнонаукові та загально логічні методи наукового пізнання. Емпіричні і теоретичні рівні дослідження. Спеціальні методи дослідження. Методи порівнянь, групувань, табличних, графічних, балансових, індексних, ланцюгових підстановок. Метод перевірки результатів наукового дослідження.

Тема 8. Організація науково-дослідної роботи магістрів.

Пошукові, описові, причинно-наслідкові та прогностичні дослідження. Кабінетні і польові дослідження. Методика вивчення наукової, навчальної, навчально-методичної літератури. Етапи опрацювання джерело-знаючої бази. Специфіка, види та етапи проведення конкретного соціально-економічного дослідження. Написання доповіді, статті, реферату, магістерської роботи.

Тема 9. Оформлення результатів наукових досліджень та їх впровадження у практику.

Основні прийоми наукових узагальнень за результатами досліджень. Формулювання висновків за результатами проведеного дослідження. Недопустимість плагіату. Рекомендації за наслідками наукового дослідження. Впровадження науково-дослідної роботи у практичну діяльність підприємств. Дослідні зразки конструцій, матеріалів, машин.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістовних модулів і тем	Кількість годин						
	Усього	у тому числі					
		Лекції		Прак. зан.		Сам. роб.	
		Д	З	Д	З	Д	З
Модуль 1. Теоретичні основи методології наукових досліджень							
Тема 1. Методологія наукових досліджень та академічна доброчесність.	10	4	1	2		4	9
Тема 2. Види змістовної методології наукової творчості	10	2	1	1	1	7	8
Тема 3. Закони і категорії діалектики	10	2		1		7	10
Тема 4. Специфіка наукового пізнання	10	2	1	1	1	7	8
Модуль 2. Організація наукових досліджень							
Тема 5. Зміст та структура процесу наукового дослідження	10	2	1	1		7	9
Тема 6. Основні етапи та форми процесу наукового дослідження	10	2	1	1		7	9
Тема 7. Рівні та методи наукового дослідження	10	2		1	1	7	9
Тема 8. Організація науково-дослідної роботи магістрів	10	2	1	1		7	9
Тема 9. Оформлення результатів дослідження та впровадження їх в практику	10	2		1	1	7	9
Усього годин	90	20	6	10	4	60	80

5. Темі семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Д	З
1	Тема 1. Методологія наукових досліджень: сутність, зміст, поняття. Академічна доброчесність.	2	
2	Тема 2. Види змістовної методології наукової творчості	1	1
3	Тема 3. Закони і категорії діалектики	1	
4	Тема 4. Специфіка наукового пізнання	1	1
5	Тема 5. Зміст та структура процесу наукового дослідження	1	
6	Тема 6. Основні етапи та форми процесу наукового дослідження	1	
7	Тема 7. Рівні та методи наукового дослідження	1	1
8	Тема 8. Організація науково-дослідної роботи магістрів	1	
9	Тема 9. Оформлення результатів дослідження та впровадження їх в практику. Недопустимість плагіату.	1	1
	Всього	10	4

6. Самостійна та індивідуальна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Д	З
1	Тема 1. Методологія: сутність, зміст, поняття. Опрацювання сучасних методологій наукового дослідження. Академічна доброчесність.	4	9
2	Тема 2. Види змістовної методології наукової творчості. Значення наукової роботи студентів для їх суспільного становлення.	7	8
3	Тема 3. Закони і категорії діалектики. Трансформація відношення суспільства до наукової діяльності та здатності пізнати людиною світ.	7	10
4	Тема 4. Специфіка наукового пізнання. Відмінність роботи науковців від інших видів діяльності людини.	7	8
5	Тема 5. Зміст та структура процесу наукового дослідження. Визначення наукової галузі та проблем, які вимагають вирішення.	7	9
6	Тема 6. Основні етапи та форми процесу наукового дослідження. Визначення мети, завдання та структури наукового дослідження.	7	9
7	Тема 7. Рівні та методи наукового дослідження. Визначення методів наукового дослідження.	7	9
8	Тема 8. Організація науково-дослідної роботи магістрів. Визначення наукової новизни та практичного значення наукової роботи.	7	9
9	Тема 9. Оформлення результатів дослідження та впровадження їх в практику. Недопустимість плагіату.	7	9
	Всього	60	80

7. Завдання для опрацювання тем дисципліни

Назва теми	Зміст завдання для відпрацювання пропущених занять і невиконаних завдань	Форми контролю	Література	Кількість балів
Змістовий модуль 1:				
Тема 1. Методологія наукових досліджень та академічна доброчесність. Наука, як результат і особливий вид пізнавальної діяльності людини. Академічна доброчесність. Основи методології наукового дослідження. Змістовні складові методології наукового дослідження.	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, заповнення робочого зошита (тема 1)	Опитування, тестовий контроль. Підготовка переліку проблемних питань для галузі науки	<i>основна (1,2,3,6,7) додаєкова (11,14) електронна (15, 16)</i>	12

<p>Тема 2. Види змістовної методології наукової творчості. Фундаментальна, або філософська, методологія. Загальнонаукова методологія. Конкретнонаукова методологія.</p>	<p>Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття (тема 2)</p>	<p>Опитування, аналіз наукових програм. Розв'язування тестів з заданої теми Складання порівняльного аналізу наукової діяльності. Виконання практичних завдань.</p>	<p><i>основна (1,2,4,6,7) додаткова (11,14) електронна (15, 16)</i></p>	6
<p>Тема 3. Закони і категорії діалектики Поняття закону Основні закони діалектики Одиничне, особливе і загальне, як категорії діалектики. Метафізика як альтернативи діалектики.</p>	<p>Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, аналіз законів діалектики (тема 3)</p>	<p>Експрес опитування .Розв'язування тестів з заданої теми. Кейс-метод (аналіз наукових ситуацій)</p>	<p><i>основна (1,2,4,6,7) додаткова (13,14) електронна (15, 16)</i></p>	6
<p>Тема 4. Специфіка наукового пізнання. Наука в системі суспільства: головні ознаки наукового пізнання Об'єкт і предмет наукового дослідження Поняття про науковий метод та рівні наукового дослідження</p>	<p>Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, огляд сучасних наукових публікацій (тема 4)</p>	<p>Опитування, розв'язування тестів з заданої теми Кейс-метод (аналіз важливих напрямів наукових досліджень)</p>	<p><i>основна (1,2,4,6,7) додаткова (12,14) електронна (15, 16)</i></p>	6
<p>Тема 5. Зміст та структура процесу наукового дослідження. Поняття та особливості процесу наукового дослідження. Обґрунтування проблеми наукового дослідження. Вибір емпіричної бази та етапи проведення наукового дослідження</p>	<p>Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, огляд наукових проблем регіону (тема 5)</p>	<p>Опитування, розв'язування тестів з заданої теми Кейс-метод (аналіз важливих напрямів регіональних наукових досліджень)</p>	<p><i>основна (1,2,4,6,7) додаткова (13,14,15) електронна (15, 16)</i></p>	6

<p>Тема 6. Основні етапи та форми процесу наукових досліджень. Вибір напрямку наукового дослідження. Основні етапи проведення наукових досліджень. Ефективність наукових досліджень.</p>	<p>Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, огляд галузевих наукових проблем (тема 6)</p>	<p>Опитування, розв'язування тестів з заданої теми Кейс-метод (аналіз важливих напрямів галузевих наукових досліджень)</p>	<p><i>основна (1,2,4,6,7), додаткова (12, 13,14) електронна (15, 16)</i></p>	6
<p>Тема 7. Рівні та методи наукового дослідження. Поняття про емпіричні та теоретичні рівні наукового дослідження Методи емпіричних досліджень Методи емпіричних та теоретичних досліджень. Методи теоретичних досліджень.</p>	<p>Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, порівняння методів наукових досліджень (тема 7)</p>	<p>Опитування, розв'язування тестів з заданої теми Кейс-метод (визначення методів наукових досліджень для обраного напрямку)</p>	<p><i>основна (1,2,3,9,10) додаткова (13,14) електронна (15, 16)</i></p>	6
<p>Тема 8. Організація науково-дослідної роботи студентів. Науково-дослідна робота студентів. Поняття кваліфікаційної дипломної роботи Структурні елементи кваліфікаційної наукової роботи Структура основної частини кваліфікаційної наукової роботи</p>	<p>Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, вибір теми наукового дослідження (тема 8)</p>	<p>Опитування, розв'язування тестів з заданої теми Кейс-метод (обґрунтування обраної теми наукового дослідження)</p>	<p><i>основна (1,2,3,9,10) додаткова (13,14) електронна (15, 16)</i></p>	6
<p>Тема 9. Оформлення результатів наукових досліджень та їх впровадження у практику. Основні прийоми наукових узагальнень за результатами досліджень. Недопустимість плагіату. Впровадження науково-дослідної роботи у практичну діяльність</p>	<p>Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, визначення структури кваліфікаційної роботи (тема 9)</p>	<p>Опитування, розв'язування тестів з заданої теми Кейс-метод (формування змісту наукової роботи)</p>	<p><i>основна (1,2,3,9,10) додаткова (11,12,13,14) електронна (15, 16)</i></p>	6

8. Індивідуальні завдання

Виконання індивідуального завдання студентом полягає у самостійному виборі ним теми наукового дослідження (тема може співпадати або не співпадати з темою магістерської роботи студента – студент визначається самостійно), визначення УДК, підготовку анотацій і ключових слів (українською та англійською мовами), формування змісту та вступу наукової роботи. При цьому зміст наукової роботи повинен передбачати наявність трьох розділів (теоретичного, аналітичного, рекомендаційного), висновків до підрозділів, загальних висновків, списку використаних літературних джерел, оформленого відповідно до стандарту, та додатків, а вступ повинен містити такі структурні частини: актуальність дослідження, огляд публікацій попередніх дослідників, зв'язок дослідження автора з науковими програмами, планами темами та дослідженнями над якими працюють інші науковці, визначення мети, завдання, об'єкту та предмету дослідження, методи дослідження, інформаційне забезпечення дослідження, наукова новизна та практична цінність роботи, особистий внесок дослідника, апробація результатів дослідження.

9. Методи навчання

Лекція, практичні заняття, виконання індивідуального контролю, бесіда з елементами дискусії, робота в малих групах, «мозкова атака», ситуативний підхід, розв'язування задач, ділова гра, бесіда за «круглим столом», рольова гра, імітація, тестування.

10. Методи контролю

Усне опитування; персональний контроль; індивідуальна робота; самостійна робота; складання опорного конспекту теми; складання тесту; побудова структурно-логічної схеми теми, окремого питання; модульно-рейтингова контрольна робота; екзамен.

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування									Підсумковий контроль (залік)	Сума
60										
Змістовний модуль 1				Змістовний модуль 2					40	100
30				30						
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9		
12	6	6	6	6	6	6	6	6		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

12. Методичне забезпечення

1. Опорний конспект лекцій.
2. Навчально-методичний посібник у локальній мережі університету.
3. Матеріали для самостійного опрацювання.
4. Тестові завдання.

13. Рекомендована література

Основна література

1. Білуха М. Т. Методологія наукових досліджень. Київ, 2002.
2. Герасим П. М., Журавель Г. П., Хомин П. Я. Методологія та методика економічних досліджень. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів економічних спеціальностей. Тернопіль : Видавництво Астон, 2006.
3. Гайдучок В. М., Затхей Б. І., Лінник М. К. Теорія і практика наукових досліджень. Навч. посібник. Львів: Афіша, 2006.
4. Економічні дослідження (методологія, інструментарій, організація, апробація): навч. посіб. за ред. д.е.н., академіка НАПН України А. А. Мазаракі. Київ: Торг.-економ. ун-т, 2010.
5. Єріна А. М. Методологія наукових досліджень : навч. посіб. Київ: Центр навч. літ-ри, 2004.
6. Ковальчук В. В., Моїсєєв Л. М. Основи наукових досліджень: Навчальний посібник: 3-є вид. перероб. і допов. Київ: В-во «Професіонал», 2005.
7. Крушельницька О. В. Методологія та організація наукових досліджень. Навчальний посібник. Київ: Кондор, 2003.
8. Мочерний С. В. Методологія економічного дослідження. Львів: Світ, 2001.
9. Стаченко Д. М., Чмир О. С. Методологія наукових досліджень: підручник. Київ: Знання, 2005.
10. Шейко В. М., Кушніренко Н. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: Підручник. 5-те вид. стер. Київ: Знання, 2006.

Додаткова

11. Блауч К. М. Методологія економічної науки, или как экономисты объясняют; пер. с англ. Москва: НП «Вопросы экономики», 2004.
12. Клименюк О. В. Методологія та методи наукового дослідження : навчальний посібник Київ: Міленіум, 2005.
13. Економічні дослідження (методологія, інструментарій, організація, апробація): навч. посіб. за ред. д.е.н., академіка НАПН України А. А. Мазаракі. 2-ге вид. допов. Київ: Торг.-економ. ун-т, 2011.
14. Сурмін Ю. Майстерня вченого: підручник для науковця Київ: НМЦ «Консорціум із удосконалення менеджмент-освіти в Україні», 2006.
15. Методичні рекомендації для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності. Щодо рекомендацій з академічної доброчесності для закладів вищої освіти (*Лист МОН № 1/9-650 від 23.10.18 року*).

Електронна

16. Важинський С. Е., Щербак Т. І. Методика та організація наукових досліджень: Навч. посібник. Суми: Сум ДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. URL: <http://nuczu.edu.ua/sciencearchive/Articles/gornostal/vajinskii%20posibnyk.pdf>
17. Добронравова І. С., Руденко О. В., Сидоренко Л. І. та ін. Методологія та організація наукових досліджень: Навч. посібник. Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2018. URL: <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/Methodol.pdf>

14. Форма підсумкового контролю успішності навчання – залік.

15. Засоби діагностики успішності навчання – усне та письмове опитування, поточний модульний контроль, контроль виконання індивідуального завдання, підсумковий контроль у вигляді заліку на який виносяться теоретичні питання.